

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова

Кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2

СИЛАБУС

Дисципліна з підготовки магістра ПРОПЕДЕВТИКА ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ

Спеціальність	222 Медицина
Освітня програма	ОПП «Медицина», 2023
Рівень вищої освіти	Магістр медицини
Навчальний рік	2026-2027
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова викладання	українська
Загальне навантаження	180 годин (5 кредитів ЄКТС)
Курс/семестр	3 курс /5-6 семестри
Укладач силабусу	доцент, к.мед.н. Старжинська О.Л.
Викладачі, лектори	Доцент, к.мед.н. Старжинська О.Л., доцент к.мед.н., Матохнюк М.О., доцент, к.мед.н., Кульчевич Л.В.
Місце проведення, контакти	Кафедра внутрішньої медицини МФ№2, вул.В. Стуса, 11, +380666511404 intmed.mf2@vnmnu.edu.ua

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

АНОТАЦІЯ

Коротка анотація курсу, актуальність. Пропедевтика внутрішньої медицини є однією з перших дисциплін клінічного етапу додипломної підготовки лікаря, під час вивчення якої відбувається засвоєння студентами методів діагностики внутрішніх захворювань. Отже, пропедевтика внутрішньої медицини – навчальна клінічна дисципліна, яка вивчає методи і прийоми клінічного обстеження хворого, особливості професійного спілкування лікаря з пацієнтом, суб'єктивні та об'єктивні прояви захворювань (симптоми і синдроми), причини та механізми їх виникнення і розвитку (семіологія) з метою встановлення діагнозу.

Вивчення дисципліни відбувається у два логічних етапи – засвоєння основних методів фізикального, інструментального та лабораторного обстеження хворого, після чого студенти опановують основні симптоми та синдроми при найбільш розповсюджених захворюваннях внутрішніх органів та правила встановлення синдромального діагнозу. Відповідно до цієї послідовності, програма дисципліни структурована на 2 модулі відповідно до обстеження певної системи (дихальної, серцево-судинної та травної, сечо- видільної, ендокринної систем, системи кровотворення, ураження суглобів, кожен з яких розподілений на змістові модулі.

У лекціях з професійних хвороб висвітлюються основні та важливі питання основних та додаткових методів обстеження хворих з урахуванням сучасних досягнень медицини, виходячи з теорії цілісності організму та його нерозривного зв'язку з навколишнім середовищем.

Організація навчального процесу здійснюється за кредитно-трансферною системою. Обсяг навчального навантаження студентів описаний у кредитах ECTS – залікових кредитах, які зараховуються студентам при успішному засвоєнні ними модулю (заликового кредиту).

Програма дисципліни структурована в два модулі, до складу яких входить дев'ять змістових модулів. Кредитно-трансферна система організації навчального процесу спонукає студентів систематично вчитися протягом навчального року.

Видами навчальних занять згідно з навчальним планом є лекції, практичні заняття, самостійна робота студентів.

Теми лекційного курсу розкривають основні важливі питання відповідних розділів пропедевтики внутрішньої медицини.

Практичні заняття за методикою їх організації є клінічними, бо передбачають:

- ☐ оволодіння методикою збирання анамнезу, виконання огляду, пальпації, перкусії, аускультатії;
- ☐ курацію хворих з різноманітною патологією внутрішніх органів (а при їх відсутності в клініці - розбір клінічних ситуаційних завдань чи архівних історій хвороби): збір анамнезу, проведення фізикального обстеження;
- ☐ обґрунтування попереднього синдромального діагнозу;
- ☐ складання плану дообстеження хворого та інтерпретація даних лабораторних та інструментальних методів досліджень.

За час навчання студенти пишуть навчальну історію хвороби.

Засвоєння теми контролюється на практичних заняттях у відповідності з конкретними цілями, засвоєння змістових модулів - на практичних підсумкових заняттях. Застосовуються такі засоби визначення рівня підготовки студентів: виконання практичних навичок, розв'язування ситуаційних задач, тести, інтерпретація результатів лабораторних досліджень, аналіз і оцінка результатів інструментальних досліджень і параметрів, що характеризують функції організму людини, його систем та органів, встановлення синдромального діагнозу.

Підсумковий контроль засвоєння модулю проводиться після його завершення у формі об'єктивного структурованого практично орієнтованого іспиту. Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою і має визначення за системою ECTS та шкалою, прийнятою в Україні.

Пререквізити освітнього компонента – дисципліни, що містять знання, уміння і навички, необхідні для освоєння дисципліни, що вивчається.

Відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «пропедевтика внутрішньої медицини» здійснюється в V–VI семестрах, коли студентом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін:

- ☐ медичної біології (основи медичної генетики, прояви основних закономірностей успадкування, медико-біологічні основи паразитизму),
- ☐ медичної та біологічної фізики (генез ЕКГ; фізичні основи електростимуляції тканин і органів, Імпульсні струми та їх характеристики, кардіостимулятори; фізичні основи використання рентгенівського випромінювання у медицині; сучасні методи і засоби рентгенівської діагностики; рентгенівська комп'ютерна томографія; використання радіонуклідів у діагностиці; радіоізотопні зображення органів і тканин; емісійна комп'ютерна томографія),
- ☐ анатомії людини (органоспецифічні риси будови слизової оболонки трубчастих органів; загальні закономірності будови м'язової оболонки стінки трубчастих органів, топографія, будова, функції відділів ШКТ, будова хрящів, суглобів, зв'язок, м'язів гортані; голосова щілина: межі, утворення, частини; трахея: і бронхи: топографія, будова стінки; легені: топографія, зовнішня будова; легені: частки,

бронхо-легеневі сегменти, часточки; їх будова; рентгенанатомія легень; бронхіальне дерево: розгалуження, будова стінки, функції; альвеолярне дерево: розгалуження, будова стінки; ацинус: визначення, будова, функції; плевра: загальна характеристика, функції; плевральна порожнина, її заутки; нирки: будова на фронтальному розтині; структурно- функціональна одиниця нирки, її складові частини; шляхи виділення сечі (компоненти екскреторних шляхів нирки; ниркова пазуха (синус), її міст; рентгенанатомія нирки; серце: топографія, варіанти положення, варіанти форми, зовнішня будова, камери; проекція серця на передню стінку грудної клітки; ділянки аускультатії клапанів серця; велике коло кровообігу; мале коло кровообігу; судини тулуба),

□ фізіології (структурно-функціональна організація автономної нервової системи та її роль у регуляції вісцеральних функцій; об'єми, що входять до складу ЖСЛ, та їх визначення за допомогою спірометра; динамічні показники легеневої вентиляції, методи їх визначення, об'єми, що входять до складу ЖСЛ та їх визначення за спірограмою; послідовність та тривалість періодів та фаз серцевого циклу, характеристика першого і другого тонів (їх походження, компоненти, тривалість), механічні прояви діяльності серця: серцевий поштовх (його властивості та особливості у дітей), пульс (його властивості); методика реєстрації електрокардіограми, види відведень ЕКГ (стандартні, підсилені, грудні), генез та параметри компонентів ЕКГ, аналіз

ЕКГ; закон серця (Старлінг, Франк), рефлексі Ціона-Людвіга, Герінга-Іванова, Бейнбріджа, Даніні-Ашнера, Гольца; фактори, які обумовлюють величину артеріального кров'яного тиску; артеріальний та венний пульс, компоненти, їх походження; мікроциркуляція і її роль в механізмі обміну рідини і різних речовин між кров'ю і тканинами; типи травлення в залежності від локалізації гідролізу гормональна регуляція ШКТ, ферменти шлункового соку, роль соляної кислоти в процесі травлення харчових речовин, шлункова та кишкова фази секреції шлункового соку, роль слизу, утворюваного в шлунку, види скорочень шлунку, зовнішньосекреторна діяльність підшлункової залози, склад і властивості соку підшлункової залози, фази секреції панкреатичного соку, регуляція утворення жовчі та виділення в ДПК, функціональна характеристика секреторних процесів у тонкому кишечнику, порожнинний і мембранний гідроліз харчових речовин у різних відділах тонкої кишки, функції товстої кишки, всмоктування у різних відділах шлунково-кишкового тракту білків, води, солей, вуглеводів, жирів; моторна діяльність тонкого та товстого кишечника; роль нирок у процесах виділення, підтриманні гомеостазу, механізми сечоутворення),

□ біологічної та біоорганічної хімії (властивості ферментів, регуляція ферментативної активності, кофактори та якісні реакції на вітаміни, загальні закономірності метаболізму, обмін вуглеводів та ліпідів, загальні шляхи катаболізму амінокислот, метаболізм нуклеотидів, молекулярна біологія та генетика, молекулярні механізми дії гормонів, гормони центральних та периферійних ендокринних залоз, вплив інсуліну та адреналіну на рівень глюкози крові, водо- та жиророзчинні вітаміни, хімічний склад крові в нормі та патології, білки гострої фази запалення, пігментний обмін, детоксикаційна функція печінки, гормональна регуляція водно-мінерального обміну, фізико- хімічні властивості сечі),

□ гістології (залежність будови стінки судин від гемодинаміки, артеріоло-венулярні анастомози, органні особливості вен, будова стінки серця, її оболонки, провідна система серця, будова та функції кісткового мозку, лімфатичний вузлів, особливості будови слизової оболонки різних відділів ШКТ, гістофізіологія секреторних клітин, морфофункціональна характеристика печінки, жовчного міхура, підшлункової залози, будова альвеоли, клітинний склад її вистелення, нирково-фільтраційний бар'єр, кортикальна та юкстамедулярна системи кровопостачання),

□ мікробіології, вірусології та імунології (основні періоди розвитку інфекційної хвороби; носійство збудника, його виявлення; форми прояву інфекції: гостра, хронічна, латентна, персистуюча, рецидив, реінфекція, суперінфекція; стрептококи пневмонії: морфологія, патогенність, патогенез, імунітет, лабораторна діагностика пневмококових інфекцій; мікрофлора тіла людини, її роль в нормальних фізіологічних процесах і патології; характеристика захворювань, спричинених умовно патогенними мікроорганізмами;

□ патофізіології (типи та патогенез алергічних реакцій, визначення поняття запалення, місцеві та загальні ознаки, основні компоненти запалення, механізми розвитку; порушення функцій при гіпоксії; види, механізми розвитку, вплив на організм гіпер- та гіпоглікемії, види, патогенез набряків; анемії, визначення поняття, класифікація; серцева недостатність, визначення, види, показники гемодинаміки; артеріальні гіпер- та гіпотензії, види, етіологія, патогенез, шок, колапс, види, етіологія, патогенез; патологічні типи дихання та задишка, види, причини; гіпер- та гіпоацидний синдроми, жовтяниця, холемічний синдром, ахолічний синдром, печінкова недостатність, види, причини, механізми розвитку; види, причини та механізми олігурії, поліурії, протеїнурії, гематурії; механізми розвитку нефритичного, нефротичного синдромів; ниркова недостатність, гіпо- та гіперфункція щитовидної залози, біль, види, механізми болю);

□ патоморфології (клініко-морфологічні форми атеросклерозу, органні ураження при атеросклерозі, морфологія інфаркту міокарда, хронічної ішемічної хвороби, морфологічні зміни в судинах, серці при гіпертонічній хворобі, морфологія суглобових проявів, морфологічна характеристика захворювань бронхів, легень, травної системи).

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета та завдання курсу, компетентності (загальні, спеціальні), значення для професійної діяльності.

Метою викладання навчальної дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» є формування у студента основ клінічного мислення і набуття професійних компетентностей обстеження хворого та оцінки основних проявів захворювань внутрішніх органів із дотриманням принципів медичної етики та деонтології.

Згідно ОПП “Медицина” дисципліна забезпечує набуття студентами наступних **компетентностей**:

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні задачі, у тому числі дослідницького та інноваційного характеру у сфері медицини. Здатність продовжувати навчання з високим ступенем автономії.

Загальні

- ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 4. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- ЗК 6. Здатність приймати обтрунтовані рішення.
- ЗК 7. Здатність працювати в команді.
- ЗК 8. Здатність до міжособистісної взаємодії.
- ЗК 10. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК 11. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 12. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- ЗК 13. Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
- ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та

необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 16.* Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності (Наказ МОН України № 842 від 13.06.2024).

Спеціальні (фахові, предметні)

ФК 1. Здатність збирати медичну інформацію про пацієнта і аналізувати клінічні дані.

ФК 2. Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.

ФК 3. Здатність до встановлення попереднього діагнозу

ФК 4. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні та профілактиці захворювань.

ФК 5. Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні та профілактиці захворювань.

ФК 6. Здатність до визначення принципів та характеру лікування та профілактики захворювань.

ФК 7. Здатність до діагностування невідкладних станів.

ФК 17. Здатність до оцінювання впливу навколишнього середовища, соціально-економічних та біологічних детермінант на стан здоров'я індивідуума, сім'ї, популяції.

ФК 20. Здатність до проведення епідеміологічних та медикостатистичних досліджень здоров'я населення; обробки соціальної, економічної та медичної інформації.

ФК 21. Зрозуміло і неоднозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з

проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

ФК 24. Дотримання етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.

ФК 25. Дотримання професійної та академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Постреквізити – дисципліни, для вивчення яких потрібні знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даної дисципліни.

У свою чергу, пропедевтика внутрішньої медицини формує засади вивчення студентом наступних клінічних дисциплін – внутрішньої медицини, загальної практики (сімейної медицини) медичної психології, інфекційних хвороб, онкології, анестезіології та інтенсивної терапії, що передбачає «вертикальну» інтеграцію з цими дисциплінами та формування умінь застосовувати знання з основних методів обстеження хворого в процесі подальшого навчання та у професійній діяльності.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Після успішного вивчення дисципліни здобувач зможе:

ПРН 1. Мати ґрунтовні знання із структури професійної діяльності. Вміти здійснювати професійну діяльність, що потребує оновлення та інтеграції знань. Нести відповідальність

за професійний розвиток, здатність до подальшого професійного навчання з високим рівнем автономності.

ПРН 2. Розуміння та знання фундаментальних і клінічних біомедичних наук, на рівні достатньому для вирішення професійних задач у сфері охорони здоров'я.

ПРН 3. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають наукові здобутки у сфері охорони здоров'я і є основою для проведення досліджень, критичне осмислення проблем у сфері медицини та дотичних до неї міждисциплінарних проблем.

ПРН 4. Виділяти та ідентифікувати провідні клінічні симптоми та синдроми (за списком 1: 4-8, 12, 13, 15, 17 - 22, 24, 26 - 30, 32, 35, 36, 38, 40, 43, 46, 51 - 55, 59 - 61, 64, 66, 67, 70, 73); за стандартними методиками, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані огляду хворого, знання про людину, її органи та системи, встановлювати попередній клінічний діагноз захворювання (за списком 2: 1,3,4,41,44 47, 48, 52, 55, 56, 67, 69, 73, 75,76, 80, 82, 85, 86, 97, 98, 102, 105, 112, 114, 119, 152, 155, 166).

ПРН 5. Збирати скарги, анамнез життя та захворювання, оцінювати психомоторний та фізичний розвиток пацієнта, стан органів та систем організму, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень оцінювати інформацію щодо діагнозу (за

списком 4: 1 - 19, 26 - 34, 37, 46 – 50, 55), враховуючи вік пацієнта.

ПРН 7. Призначати та аналізувати додаткові (обов'язкові та за вибором) методи обстеження (лабораторні, функціональні та/або інструментальні) (за списком 4: 1 - 19, 26 –

34, 37, 46 – 50, 55), пацієнтів із захворюваннями органів і систем організму для проведення

диференційної діагностики захворювань (за списком 2: 1, 3, 4, 41, 44, 47, 48, 52, 119, 152, 155,

55, 56, 67, 69, 73, 75, 76, 80, 82, 85, 86, 97, 98, 102, 105, 112, 114, 166). ПРН 8. Визначити головний клінічний синдром або чим обумовлена тяжкість стану потерпілого/постраждалого (за списком 3: 2-4, 8-9, 12, 15, 23-26) шляхом прийняття обгрунтованого рішення та оцінки стану людини за будь-яких обставин (в умовах закладу охорони здоров'я, за його межами) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації та бойових дій, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу.

ПРН 21. Відшукувати необхідну інформацію у професійній літературі та базах даних інших джерелах, аналізувати, оцінювати та застосовувати цю інформацію.

ПРН 23. Оцінювати вплив навколишнього середовища на стан здоров'я людини для оцінки стану захворюваності населення.

ПРН 24. Організовувати необхідний рівень індивідуальної безпеки (власної та осіб, про яких піклується) у разі виникнення типових небезпечних ситуацій в індивідуальному полі діяльності.

ПРН 25. Зрозуміло і однозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з проблем охорони здоров'я та дотичних питань до фахівців і нефахівців.

ПРН 27. Вільно спілкуватися державною та англійською мовою, як усно так і письмово для обговорення професійної діяльності, досліджень та проєктів.

3. **ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ТА ОБСЯГ**

Вид занять	Години
Лекції:	30
Практичні заняття:	72
Самостійна роботи:	78
Всього	180

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Назви модулів і тем
Модуль 1. Обстеження хворих з патологією дихальної та серцево-судинної систем.	
1	Основні скарги хворих при патології органів дихання. Загальний огляд хворого.
2	Огляд, пальпація та порівняльна перкусія грудної клітки
3	Аускультация легень: основні (везикулярне та бронхіальне дихання) та додаткові дихальні шуми (хрипи, шум тертя плеври). Тренінг аускультатії, симуляційний центр.
4	Додаткові методи обстеження хворих при патології органів дихання
5	Синдроми бронхіальної обструкції, Симптоматологія бронхіальної астми.
6	Синдром підвищеної повітряності легень. Симптоматологія хронічного обструктивного захворювання легень.
7	Синдроми ущільнення легеневої тканини, ателектазу, порожнини. Симптоматологія пневмонії.
8	Синдроми накопичення .. рідини та повітря в плевральній порожнині, плеврального болю. Симптоматологія плевриту. Синдром легеневої недостатності. Підсумок з методів обстеження хворих при патології органів дихання
9	Основні скарги хворих при патології серцево-судинної системи. Загальний огляд хворих
10	Дослідження пульсу та вимірювання артеріального тиску. Огляд, пальпація та перкусія передсерцевої ділянки.
11	Аускультация серця. Тони серця. Органічні та функціональні серцеві шуми. Тренінг аускультатії, симуляційний центр.
12	Додаткові методи обстеження хворих при патології серцево-судинної системи
13	Методика реєстрації та розшифрування ЕКГ. ЕКГ-ознаки гіпертрофії відділів серця.
14	ЕКГ та клінічні ознаки порушень автоматизму та збудливості серця. Синусова артмія, екстрасистолія. Пароксизмальна тахікардія,
15	ЕКГ та та клінічні ознаки фібриляція передсердь та шлуночків. ЕКГ та клінічні ознаки порушень провідності.
16	ЕКГ-ознаки порушення коронарного кровообігу
17	Гострий та хронічний коронарний синдром: основні симптоми при стенокардії та інфаркті міокарда.
18	Синдром артеріальної гіпертензії. Симптоматологія первинної та вторинних артеріальних гіпертензій
Модуль 2. Обстеження хворих з патологією серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, нирок, кровотворної та ендокринної систем.	
1	Основні симптоми та синдроми при мітральних та аортальних вадах серця.
2	Синдром серцевої недостатності: основні клінічні та інстру-ментальні методи

	обстеження. Підсумок з методів обстеження хворих при патології серцево-судинної системи
3	Основні скарги хворих при патології травної системи. Загальний огляд. Огляд та поверхнева пальпація, перкусія та аускультация живота.
4	Глибока ковзна методична пальпація шлунка, кишечника. Пальпація та перкуторне обстеження печінки, селезінки. Методи виявлення асцити.
5	Додаткові методи обстеження в гастроентерології
6	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях стравоходу, шлунка, дванадцятипалої кишки. Синдроми дисфагії, шлункової диспепсії (функціональної та органічної), шлунково-кишкової кровотечі Симптоматологія рефлюксної хвороби, пептичної виразки.
7	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях підшлункової залози та жовчного міхура. Гіперферментний синдром, синдром зовнішньо-секреторної недостатності підшлункової залози, синдром біліарної диспепсії. Симптоматологія панкреатиту, дискінезії жовчовивідних шляхів, жовчнокам'яної хвороби, холангіту
8	Основні симптоми та синдроми при захворюваннях кишечника. Синдроми: больовий, закрепу, діареї, мальдігестії, мальабсорбції. Симптоматологія ентериту, коліту.
9	Основні симптоми та синдроми захворювань печінки: жовтяниці, цитолізу, холестази, імунного запалення, портальної гіпертензії, шунтування, печінкової недостатності.
10	Симптоматологія гепатитів та цирозів. Підсумок з методів обстеження хворих при патології органів травлення
11	Методи обстеження хворих при патології нирок. Сечовий, нефротичний синдроми, синдром екламсії. Симптоматологія сечокам'яної хвороби, пієло- та гломерулонефриту, поняття про хронічну хворобу нирок.
12	Синдром вторинної ниркової артеріальної гіпертензії. Симптоматологія хронічної ниркової недостатності, поняття про хронічну хворобу нирок
13	Методи обстеження хворих при патології крові. Синдром анемії. Симптоматологія постгеморагічної, залізодефіцитної, Ві2-фолієво-дефіцитної, гемолітичної, апластичної анемії
14	Гіперпластичний синдром. Симптоматологія лейкемії. Геморагічний синдром. Симптоматологія геморагічних діатезів.
15	Методи обстеження хворих при патології ендокринної системи. Симптоматологія цукрового діабету,
16	Методи обстеження хворих при патології ендокринної системи. Симптоматологія гіпертиреозу, гіпотиреозу, недостатності наднирників, гіперкортицизму
17	Методи обстеження хворих при патології ендокринної системи. Симптоматологія гіпертиреозу, гіпотиреозу, недостатності наднирників, гіперкортицизму
18	Методи обстеження хворих при патології опорно-рухової системи. Суглобовий синдром при ревматоїдному артриті, спондилоартриті, остеоартриті, подагрі

5. ФОРМИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Поточний контроль на практичних	Методи: усне або письмове опитування та тестування, розв'язання ситуаційний задач
---------------------------------	---

заняттях	
Підсумковий контроль дисципліни – диференційований залік	Проводиться на останньому практичному занятті і оцінюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М.І. Пирогова» https://vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи або https://www.vnmu.edu.ua/download/s/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, тести, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання, демонстрація практичних навичок

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здійснюється згідно чинного Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова ([https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc\(2026\).pdf](https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf))

Поточний контроль	За системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Проміжні контролю	За системою традиційних оцінок
Контроль практичних навичок	За системою традиційних оцінок
Залік	За 200-бальною шкалою (середня арифметична оцінка за семестр конвертується в бали) Зараховано: від 122 до 200 балів Не зараховано: менше 122 балів
Підсумковий контроль дисципліни	3 Оцінка за диференційний залік 71-80 балів – «відмінно» 61-70 балів – «добре» 50-60 балів – «задовільно» Менше 50 балів – «не задовільно»/не склав
Оцінювання дисципліни:	Поточна успішність – від 72 до 120 балів (конвертація середньої традиційної оцінки за практичні заняття за 120-бальною шкалою): 60% оцінки за дисципліну Підсумковий контроль – від 50 до 80 балів: 40% оцінки за дисципліну Індивідуальна робота – від 1 до 12 балів Сумарно від 122 до 200 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		диференційного заліку	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,99	B	добре	
160-169,99	C		
141-159,99	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	

60-121,99	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-59,99	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання засвоєння знань студента де

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли здобувач знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли здобувач знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчувачи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчувачи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

Критерії оцінювання усіх інших видів навчальної роботи студента ґрунтуються на вимогах Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова» ([https://www.vnmdu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc\(2026\).pdf](https://www.vnmdu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf)) і зазначені в робочій програмі навчальної дисципліни.

Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти після засвоєння дисципліни – 200 балів. Мінімальна кількість балів становить 122 бали.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Робочі програми, силабуси; тематичні та календарні плани лекцій, практичних занять, самостійної позааудиторної роботи;
2. Презентації лекцій, аудіо-лекції
3. Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів при підготовці до практичних занять.
4. Методичні рекомендації для самостійної поза аудиторної роботи студентів.
5. Перелік питань та практичних навичок до підсумкового контролю дисципліни.
6. Тести для контролю засвоєння тем практичних занять.
7. Клінічно-орієнтовані завдання.
8. Аудіозаписи з даними аускультативу серця та легень.
9. Відеофільми та навчальні кінофільми з даними інструментальних методів обстеження.

10. Обладнання симуляційного центра.
11. Демонстраційні матеріали до розбору тематичних хворих та клінічних випадків.

Методичне забезпечення диференційованого заліку:

- Інструкції для студента.
- Завдання з анамнезу.
- Підбірка спірограм.
- Підбірка електрокардіограм.
- Результати загального аналізу крові.
- Результати біохімічного дослідження крові.
- Результати загального аналізу сечі.
- Ситуаційні задачі.

8. ПОЛІТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Виконання навчальних завдань і робота за дисципліною має відповідати вимогам «Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова» ([https://www.vnmue.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc\(2026\).pdf](https://www.vnmue.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf)), Закону України «Про освіту» (ст. 42), Закону України «Про академічну доброчесність», Кодексу академічної доброчесності ВНМУ ім. М. І. Пирогова (https://www.vnmue.edu.ua/downloads/other/kodex_akad_dobr_edit%202026.pdf).

Здобувач освіти має право на отримання якісних освітніх послуг та безпечне освітнє середовище в умовах воєнного стану, надзвичайних ситуацій та надзвичайних станів, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, Статуті університету та порядку надання освітніх послуг, в тому числі при виникненні надзвичайних ситуацій, регламентованого основними документами та розпорядженнями щодо організації навчального процесу в ВНМУ ім. М. І. Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни та виконання усіх видів навчальних завдань/дослідницької діяльності здобувач освіти має керуватись Законом України «Про освіту» (ст. 42), Законом України «Про академічну доброчесність», Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім. М. І. Пирогова (<https://www.vnmue.edu.ua/> загальна інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності ВНМУ ім. М.І. Пирогова). При порушенні норм академічної доброчесності застосовуються заходи реагування відповідно до чинних нормативних документів.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки на практичних заняттях. На першому практичному занятті викладач проводить інструктаж з безпечного поведіння в приміщеннях кафедри, ознайомлює із місцем розташування укриття, маршрутом переміщення в укриття згідно прийнятої схеми евакуації, правилами поведінки під час переміщення до укриття та перебування в ньому, пояснює всі дії, передбачені Планом реагування на надзвичайні ситуації (згідно Наказу № 505 від 30.08.2023 р.). У разі сигналу «Повітряна тривога» або інших сигналів оповіщення викладач перериває заняття. Всі разом переходять в укриття, де перебувають до скасування сигналу оповіщення. Після відміни сигналу тривоги викладач і здобувачі освіти продовжують заняття в учбових кімнатах кафедри або самостійно доопрацьовують навчальний матеріал з опитуванням на наступному занятті.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять.

Здобувач освіти зобов'язаний приймати активну участь в проведенні освітнього процесу: відвідувати заняття та бути підготовленим до них, тестові завдання до поточної теми мають бути розв'язані у робочому зошиті, схеми та таблиці заповнені; активно обговорювати тему заняття, виконувати всі передбачені програмою завдання, шукати додаткову інформацію по темі заняття та презентувати її своїм колегам.

На заняття слід приходити вчасно. Запізнення не допускається (згідно Правил внутрішнього розпорядку для осіб, що навчаються у ВНМУ). Здобувач, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку. На практичних заняттях студент має бути одягнений в медичний халат, в іншому випадку здобувачі не допускаються до заняття,

У спілкуванні з викладачами, співробітниками, товаришами та іншими особами, що навчаються у ВНМУ дотримуватись ввічливості, привітності, доброзичливості. Здобувачі повинні дотримуватись тиші, спокою, шляхетної поведінки в приміщеннях кафедри.

У своїй роботі колектив кафедри дотримується принципів взаємоповаги і толерантності. Те саме вимагається від здобувачів.

Здобувач повинен дотримуватись правил безпеки під час знаходження у приміщеннях кафедри.

Під час роботи в навчально-наукових лабораторіях здобувачі дотримуються правил техніки безпеки (опубліковані на сайті кафедри (*назва кафедри*)); при виконанні практичних завдань робоче місце має зберігатись у порядку та бути прибраним після виконання практичної роботи.

Під час перебування на клінічних базах здобувачі зобов'язані виконувати вимоги лікувально-охоронного та санітарно-гігієнічного режимів. При введенні в лікувальному закладі режиму карантинних обмежень обов'язкове строге виконання його вимог. Форма одягу при вході у стаціонарні відділення: змінне взуття, медичний халат і шапочка. При собі мати медичну маску, рукавички, антисептик. Пронесення з собою верхнього одягу, взуття, громіздких речей не дозволяється. Заборонене самовільне, без дозволу викладача, торкання до апаратури, обладнання та інструментарію. Під час співбесід з хворими та їх родичами, а також поза стаціонаром здобувачі зобов'язані дотримуватись етико-деонтологічних принципів, вимог чинного законодавства про збереження інформації. Категорично забороняється поширювати медичну та особисту інформацію пацієнтів у будь-який спосіб (в т.ч. у соцмережах, усних розповідях тощо). Під час контактів з персоналом та дискусій в процесі навчання сповідаються принципи толерантності, ввічливості та взаємоповаги, не допускається виклична, некоректна, провокативна поведінка.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті не допускається (окрім екстрених дзвінків, випадків демонстрації додаткового матеріалу з теми заняття).

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, встановленому в чинному Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова (посилання [https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc\(2026\).pdf](https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf)) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра *внутрішньої медицини медичного факультету №2*) черговому або своєму викладачу. Відпрацювання передбачає виконання завдань згідно теми пропущеного заняття і специфіки дисципліни.

Засвоєння теми лекцій перевіряють під час практичного, семінарського заняття (практичних навичок) та складанні підсумкового контролю ([https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc\(2026\).pdf](https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf)).

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в чинному Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова (посилання

[https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc\(2026\).pdf](https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf)). До підсумкового контролю здобувачі допускаються за умови відсутності академічної заборгованості: середній бал поточних оцінок не менше 3,0 (72 бали за 120-бальною шкалою), всі підсумкові заняття до змістових модулів складено на позитивну оцінку («3» і більше), всі пропущені практичні заняття відпрацьовані на позитивну оцінку («3» і більше). В іншому випадку здобувач повинен підвищити середній бал, відпрацювавши незадовільні оцінки, та відпрацювати пропущені заняття.

Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни здобувач може отримати за якісне виконання індивідуальної роботи, зміст якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами ІР згідно чинного Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім. М. І. Пирогова ([https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc\(2026\).pdf](https://www.vnmu.edu.ua/downloads/other/polog_organiz_ocv_proc(2026).pdf)).

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, здобувач повинен спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім. М. І. Пирогова ([https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи](https://www.vnmu.edu.ua/Загальна_інформація/Основні_документи)). Також здобувач має право звернутись до студентського самоврядування, адміністрації факультету (інституту) чи університету безпосередньо чи через скриньки довіри (лінки і адреси доступні на офіційному сайті ВНМУ). Кафедра виходить з розуміння того, студентоцентричність передбачає відповідальність здобувача за свідоме й активне набуття знань, належне виконання передбачених законодавством та регуляторними документами ВНМУ норм і правил та залишає за собою право інформувати відповідні структури про порушення з боку студентів.

Політика в умовах змішаного навчання. Порядок змішаного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім. М. І. Пирогова ([https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи](https://www.vnmu.edu.ua/Загальна_інформація/Основні_документи)). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Team, Google Meets. Порядок проведення практичних занять, лекцій, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини МФ №2/ Студенту/аспіранту/форма навчання/курс/навчально-методичні матеріали).

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через чат в Microsoft Team, месенджери (Viber, Telegram, WhatsApp) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

9. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів (<https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра внутрішньої медицини медичного факультету №2/ Студенту

10. ЛІТЕРАТУРА БАЗОВА

1. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник / М. А. Андрейчин, Н. А. Бількевич, Т. Ю. Чернець та ін. Київ : К-Медицина, 2026. 568 с.
2. Пропедевтика внутрішньої медицини. Частина 1. Основні методи обстеження хворих в клініці внутрішніх хвороб : навч. вид. / В. З. Нетяженко, І. М. Щуліпенко, Т. Й. Мальчевська та ін. Київ : Хрещатик, 2024. 238 с.
3. Пропедевтика внутрішньої медицини : підручник для студентів медичних ЗВО / О.

- Г. Яворський, Ю. І. Децик, Є. М. Нейко та ін. ; за ред. О. Г. Яворського. 4-те вид., випр. і допов. Київ : ВСВ «Медицина», 2021. 552 с.
4. Пропедевтика внутрішньої медицини. Розділ 1 : навч. посіб. для студентів 3 курсу за спец. 222 «Медицина», 228 «Педіатрія» / В. В. Сиволап, Л. В. Лукашенко, І. В. Лихасенко та ін. ; Запорізький держ. мед. ун-т. Запоріжжя : ЗДМУ, 2022. 150 с.
 5. Внутрішні хвороби. Підручник, заснований на принципах доказової медицини (компендіум) 2025/26 / ред. А. Свіжавські, М. БаVisual та ін. ; укр. ред. С. О. Галва та ін. Краків : Medycyna Praktyczna ; Київ : ЕМП, 2025. 1650 с.
 6. Kovalyova O. M., Shapovalova S. O., Nizhegorodtseva O. O. Propedeutics of Internal Medicine. 5th ed. Vinnytsia : Nova Knyha, 2020. Pt. 2 : Syndromes and diseases = Синдроми та хвороби. 264 p.
 7. Сучасні додаткові методи обстеження серцево-судинної системи : навч. посіб. / Ю. М. Мостовой та ін. Львів, 2022. 287 с.
 8. Сучасні інструментальні методи дослідження в діагностиці захворювань органів дихання : навч. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. III–IV рівнів акредитації, лікарів-інтернів, терапевтів, пульмонологів, сімейних лікарів / Ю. М. Мостовой та ін. Львів, 2022. 308 с.

ДОПОМІЖНА

1. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів / Ю. М. Мостовой та ін. Київ : Центр ДЗК, 2020. 679 с.
2. Жарінов О. Й., Куць В. О. Основи електрокардіографії. 4-те вид., перероб. і допов. Київ : Четверта хвиля, 2020. 248 с.
3. Thomas J., Monaghan T. Oxford Handbook of Clinical Examination and Practical Skills. Oxford, 2014. 772 p.
4. Bickley L. S., Szilagy P. G. Bates' Guide to Physical Examination and History Taking. Philadelphia, 2017. 1066 p.
5. Ralston S. H. et al. Davidson's Principles and Practice of Medicine. 23rd ed. Edinburgh : Elsevier, 2018. 1417 p.
6. Hampton J. The ECG Made Easy. 9th ed. Edinburgh : Elsevier, 2019. 194 p.
7. Laposata M. Laposata's Laboratory Medicine : The Diagnosis of Disease in the Clinical Laboratory. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, 2019. 560 p.

Інформаційні ресурси

1. Яворський О. Г. Аудіодиск «Аускультация легень: основні й побічні дихальні шуми. Аускультация сердца: тони й шуми» : аудіо- та відеоматеріали. 2013.
2. Яворський О. Г. БУБ-фільм «Пальпация, перкуссия, аускультация» (українською й англійською мовами) : аудіо- та відеоматеріали. 2013.
3. Яворський О. Г. БУБ-фільм «Анамнез. Огляд: фото пацієнтів» : аудіо- та відеоматеріали. 2013.

Інтернет-ресурси

1. Вінницький національний медичний університет ім. М. І. Пирогова. Кафедра внутрішньої медицини медичного факультету № 2. URL: <https://www.vnmu.edu.ua/кафедра-внутрішньої-медицини-медичного-факультету-2>.
2. Бібліотека Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова. URL: <http://library.vnmu.edu.ua/>.
3. Центр тестування при Міністерстві охорони здоров'я України. URL: <https://www.testcentr.org.ua/uk/>.
4. Міністерство охорони здоров'я України. URL: <https://moz.gov.ua/>.
5. Центр громадського здоров'я МОЗ України. Контроль захворювань. URL: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>.
6. OSCE-1. НМУ ім. О. О. Богомольця. Фізикальні методи обстеження дихальної системи : офіційна версія [Відео]. 2017. URL: [YouTube](#).
7. OSCE-1. НМУ ім. О. О. Богомольця. Фізикальні методи обстеження серцево-судинної системи : офіційна версія [Відео]. 2017. URL: [YouTube](#).
8. OSCE-1. НМУ ім. О. О. Богомольця. Фізикальні методи обстеження ШКТ : офіційна версія [Відео]. 2017. URL: [YouTube](#).
9. OSCE-1. НМУ ім. О. О. Богомольця. Методика реєстрації ЕКГ : офіційна версія [Відео]. 2017. URL: [YouTube](#).
10. OSCE-1. НМУ ім. О. О. Богомольця. Вимірювання артеріального тиску : офіційна версія [Відео]. 2017. URL: [YouTube](#).
11. OSCE-1. НМУ ім. О. О. Богомольця. Глюкозометрія : офіційна версія [Відео]. 2017. URL: [YouTube](#).
12. Ільницький Р. І. Відеолекція. Спірометрія [Відео]. 2018. URL: [YouTube](#).
13. Dr. Najeeb Lectures [Відео]. URL: [YouTube](#).
14. Osmosis [Відео]. URL: [YouTube](#).
15. MEDCRAM Medical Lectures Explained Clearly [Відео]. URL: [YouTube](#).
16. PubMed. National Library of Medicine. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>.
17. Clinical Methods. Loyola University Chicago. URL: [Clinical Methods](#).
18. Clinical Medicine. University of California, San Diego. URL: [Clinical Medicine](#).
19. Cardiology Site. URL: [Cardiology Site](#).
20. ECG Learning Center. University of Utah. URL: [ECG Learning Center](#).
22. European Society of Cardiology. Guidelines. URL: [ESC Guidelines](#).
23. European Respiratory Society. Guidelines. URL: [ERS Guidelines](#).
24. GastroResource. GI Textbook. URL: [GastroResource](#).
25. Global Initiative for Asthma. Global Strategy for Asthma Management and Prevention. 2026. URL: [GINA 2026 Main Report](#).
26. Global Initiative for Chronic Obstructive Lung Disease. Global Strategy for Prevention, Diagnosis and Management of COPD. 2026. URL: [GOLD 2026 Report](#).
27. United European Gastroenterology. About UEG. URL: [United European Gastroenterology](#).

Силабус з дисципліни «Пропедевтика внутрішньої медицини» обговорено та затверджено

на засіданні кафедри внутрішньої медицини медичного факультету № 2
протокол №_1_, від «_27_»__серпня__2026 року

Відповідальний за курс
к.мед.н., доцент ЗВО

Ольга СТАРЖИНСЬКА

Завідувач кафедри
д.мед.н., професор ЗВО

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'В. ЖЕБЕЛЬ'.

Вадим ЖЕБЕЛЬ